

stojan batić

u oknu, 1959

— Koji najveći deo ljudskog roda ipak rado koristi.

— Ko govori?

— Stara sumnjalice, izlaze iz mene različiti glasovi; ili jedan snop međuljudskih zračanja, koji sačinjava mene (ovo drugo nam se više dopada kao izraz). U biti je isto. Dakle, žena, ona žena sigurno je dve decenije čeznula da vidi Severni rt, kao što se samo može želeti da upozna jedan, recimo gornji, kraj našeg sveta. Tu bi se valjalo zamisliti. Izgleda da oti bilo sugestivnije nego ovdje, mada i ovdje možemo sebi da dočaramo taj završetak, uprkos nacionalističkim i srodnim lužijama. Ali stena od trista metara visine negde na sedamdesetprvom uporedniku, znak da ozbiljno prestaje zemlja i tek otpočinje prava igra vodenog elementa. Sunce u ponoć — za dokaz da su sve stare verničke zanesenosti ispreturane, Brodić — poput onog maločas ispod nas. Na vidiku bljesak pre konačnog zavladaavanja agresivne magle.

— Šta mislimo dok ovo mislimo?

— Evo: problem je šta smo mi u sadašnjem trenutku — i čime možemo da to verno posvedočimo? Koliko se čovek iscrpljuje končastim rečima? Zar su one u principu na ispravnom putu da aktuelno manifestuju nečiju egzistenciju. — Ovoga časa je li za naše biće najrelevantnija reč. — Ne pretvara li se ona u realnost za sebe? Zavisi od aspekta. Među tim vodovima i slojevima mora da vlada hijerarhija. — Nekoliko kalemova omdotava se istovremeno. Koji je glavni? — Relativiteti zbuduju. — To je od praktične važnosti: videti šta ljude određuje u jednoj situaciji. — Govorimo, a nismo u rečima — uzmimo samo taj otek za primer.

— Oдавно smo ostavili pozorište, sa njegovim najvim stavovima o živom čoveku, — održavi mu pohvalno nadgrobnno slovo: da je uza svu iskonstruisanost ipak pružalo krv i meso, srce bića. Red je sad da se rastanemo i od drveta i krpa lutkarskih igaririja koje su se pokazale preterano pedagoške i prosto grube. Nabasali smo, ustanovili smo razliku između reči i istovremenog dešavanja u čoveku. Tu se mora ponovo, još jednom preći na stranu literature. Jedino je ona kadra, koliko-toliko, da dočara to fino talasanje i te nesaglasnosti u unutrašnjem gradu čovekovom — između doživljaja i iskaza, i još dublje pokrete.

Ova akademska rasprava mogla bi da traje do u beskraj, ovakoored mora, na samom pragu Bokokotorskog zaliva, dok u pozadini kroz planine čuti Crna Gora. Ne spominjemo klasične heroje, nema zapleta i sukoba, jer nema nikakvih zbivanja. Uopšte su izostali špičevi, sečiva, fiksirane medje, kojima ostaje da još važe u sektoru borbe za opstanak. Nekoliko skromnih idejnih pramenova samo, kako i doliči apstrakcijama, Svedjedno, mi smo ubedjeni da su i ovakve stvari od izvesnog uticaja na život, uticaja vrlo umerenog u pretenzijama.

Ali... ali treba voditi računa o tome da postoji radno vreme, rano ustajanje, poslovi, spavanje, razmnožavanje i pokušaji ljubavi. Na kraju krajeva, mikoma nije dato pravo da smeta puti svojih sapatnika iz ljudskog roda. Toliko jedni drugima možemo da učinimo. Ipak, ipak.

Zar ne?

Sveta LUKIĆ

RASPORED ČASOVA matematika

zagrljaj matematike zagrljaj zvijezda
dobardan matematiko
zbogom velika tajno beskrajnog bijelog svijeta
treba li ti još nešto
bez kruha gladan
bez vode žedan
bez matematike ni jedno ni drugo
ne znaš ni šta si
bez tijela bez duše
nešto KO ZNA ŠTA
i je li ti dosta
o već davno davno
još od početka ovog groznog svijeta
i znam sve kao svoj crni petak
čak i godine sunca i drhtaje zvijezda
i broj kapi u moru i lišća u gori
i ne znam ŠTA JOŠ NE ZNAM
i šta mi još nisi šapnula
moja blistava moja svemoguća
i nasušna i sunčana
o matematiko MOJ BOŽE SILNI MOJ BOŽE STRAŠNI
matematiko što rušiš čuda
i dižeš druga
matematiko što pališ tajne kao drvca
i haraš svijetom kao požari
koliko je to JA I MOJ BRAT
ili ja i moja majka
ili ja i moja draga ili drvo
ili svi mi na jednoj gomili
je li to mnogo
JE LI TO TAJ GROZNI BIJELI SVIJET
je li to baš ništa
zašto šutiš o svemoguća
zašto se crveniš MOJA ŠAŠAVA BABO
ti ništa ne kažeš ti pojma nemaš
o matematiko matematiko
padaš iz OBICNE MATEMATIKE

geometrija

nemam ja plodne zemlje
nisam a nila došao
Šta će mi tvoje sars
IMAS LI NEŠTO DRUGO
nije se meni kuća srušila
za to čudo i ne znam
nisu mi ni ladje potnule
kome to pada na pamet
od drugog se nekog jada živi
luda mi mora dušu zapljuskuju
IMA LI IKAKVA SPASA
kako se ono kopno brani
skrštenih ruku ili visokim zidom
a niti krv svoju ljubim
niti me ona grije
a stalno nekud otiče
HOCU LI DIZATI BRANE
neko mi pruža ruke
neko mi pruža usne
JE LI TO MAGLA
ima li tu išta
Jedan mi baca hleb
drugi kamen
a treći da ti ne pričam
ŠTA CU ONDA GEOMETRIJO MILA
i luckasta i slatka
ali sve to skoro zaboraviš
kad te druge muke
kao krugovi kao ploče pritisnu
I KAD PO CRNOM BIJELOM SVIJETU KRENES
oslonio bi se na kakav zid ili panj
ili bilo čije rame
da se bar ista u uglove razumiješ

da ima ko da ti kaže
JESU LI TO PARALELE
stijeku li se u srcu sunca
ili odmah nad tvojom glavom
upro bi nekad oči u oblake
ili u zvijezde
da znaš da su ti pogledi prave
pa da idu dokle hoće
i da će zaista pasti na zvijezde
a ne možda na neke čadjave svijete
u kulama ni na nebu ni na zemlji
grtio bi SVEJEDNO ŠTA BI GRLIO
bilo kamen bilo drvo
ili zmije ili djevojke
da ti neko može reći
ili da sam možeš pomisliti
da će ti zagrljaji bar nekad krug zatvoriti
eto ti geometrijo
PA ŽIVI AKO TI SE ŽIVI

Andjelko VULETIĆ